

Dokumenttyp Riktlinje	Ansvarig verksamhet Smittskydd Värmland	Organisation Region Värmland	Version 1
Dokumentägare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Fastställare Anna Skogstam Smittskyddsläkare	Giltig fr.o.m. 2026-04-17	Giltig t.o.m. 2028-04-16

Provtagning för tarmsmitta gällande personal inom restaurang- och livsmedelsbranschen

Gäller för: Region Värmland

Verksamheter inom restaurang- och livsmedelsbranschen i Värmland

Syfte och ansvar

Denna riktlinje avser att klargöra när provtagning för tarmbakterier - salmonella, shigella, campylobacter, yersinia (och, i vissa fall utifrån klinisk bild, EHEC) - ska utföras på personal inom restaurang- och livsmedelsbranschen samt hur provsvar ska hanteras.

Bakgrund

Det finns inte någon lag som säger att personal med livsmedelsarbete måste provtas för tarmbakterier efter utlandsresa eller vid nyanställning.

Personer som yrkesmässigt bereder eller hanterar oförpackade livsmedel och som har vistats utanför Norden ska dock lämna avföringsprov för odling om de har eller har haft **symtom** i samband med utlandsresa.

Företaget måste försäkra sig om att all personal är frisk avseende framför allt mag-tarmsymtom och sårinfektioner när de arbetar med oförpackade livsmedel. Detta sker via egenkontrollprogram.

I egenkontrollprogrammet bör det finnas checklistor som visar att all personal har fått information om livsmedelshygien och regler vid sjukdom. Personalen är skyldig att meddela arbetsgivaren om de är sjuka, särskilt vid magsjuka eller sårinfektioner.

Företaget kan låta personalen vid nyanställning signera ett avtal att de har fått information om detta.

Person som arbetar med oförpackade livsmedel är enligt europeisk livsmedelslagstiftning skyldig att omedelbart meddela sin arbetsledare om smittan ([EG-förordningen 852/2004, bilaga II, kap VIII, punkt 2](#)).

Provsvaret är en journalhandling inom hälso- och sjukvården och lyder under patientdatalagen och får därför inte hanteras hur som helst. Offentlighets- och sekretesslagen säger att all journalhantering gällande hälso- och sjukvård ska ske under sekretess. Läkare, oavsett uppdragsgivare, har också tystnadsplikt enligt patientsäkerhetslagen.

Behandlande läkare är enligt smittskyddslagen den läkare som undersöker patienten och ordinerar provtagning vid misstänkt smittspåringspliktig eller allmänfarlig sjukdom.

Misstanke om smitta

Vid misstanke om att personal bär på smitta, ska läkare kontaktas för bedömning om eventuell provtagning. Verksamheten ska inte själv ombesörja provtagning utan detta bör alltid göras i samråd med läkare. Arbetsgivaren ska stå för kostnaden vid eventuell provtagning.

Provtagning

- Provtagningen ska ordineras av läkare och ska utföras via hälso- och sjukvården, till exempel av en företagsläkare eller vid den vårdcentral där personen är listad.
- Symtomfri person behöver **inte** provtas.
Undantag för symtomfri person som har haft symtom i samband med utlandsresa utanför Norden. Symtomfri person kan arbeta i väntan på provsvar.
- Mag-tarmbesvär kan bero på olika smittämnen (bakterier, virus och parasiter) som smittar via förorenade livsmedel. Ett avföringsprov bör därför omfatta flera smittämnen.
- De laboratorier som hälso- och sjukvården anlitar är ackrediterade att utföra dessa analyser. Däremot är inte alla livsmedels- och miljölaboratorier ackrediterade att analysera alla relevanta smittämnen.

Hantering av provsvar

- Provsvar får endast lämnas ut av hälso- och sjukvården som dels har skyldighet att hålla journal, dels har skyldighet att iaktta sekretess.
- Läkaren ska ta emot provsvaret och informera den provtagna personen om provsvaret.
- Information om ett positivt provsvar ska lämnas av läkare (inte av sekreterare, receptionist eller arbetsledare).
- Om resultatet visar på en sjukdom som är anmälningspliktig och smittspåringspliktig ansvarar läkaren även för att:
  - ge information - samt vid allmänfarlig sjukdom även förhållningsregler - enligt Smittskyddsläkarförningens smittskyddsblad patientinformation för aktuell sjukdom
  - genomföra smittspårning
  - göra en klinisk smittskyddsanmälan i Sminet
  - vid behov behandla infektionen.
Observera, att i flertalet fall behöver/ska tarminfektion inte behandlas.

Smittbärarpenning

Symtomfria bärare omplaceras om möjligt, i annat fall stängs personen av från arbete och är då berättigad till smittbärarpenning. Det är behandlande läkare som bedömer hur länge personen ska vara omplacerad/ avstängd. Se nedan under rubriken *Smittfriförklaring*.

Smittfriförklaring

Smittfriförklaring görs av behandlande läkare. Vid vissa diagnoser behövs ett negativt prov (kontrollprov) innan återgång i arbete med livsmedel. Behandlande läkare ansvarar för att kontrollprov tas. Se [Åtgärder vid tarminfektion - Iathund \(RUT-11796 - Vida\)](#) samt aktuellt smittskyddsblad för respektive sjukdom.

Länkar

[Smittskydd Värmland - Smittskydd Värmland](#)

[Smittskyddsblad – Smittskyddsläkarförningen](#)

[Smittskyddslag \(2004:168\) | Sveriges riksdag](#)

[Patientdatalag \(2008:355\) | Sveriges riksdag](#)

[Offentlighets- och sekretesslag \(2009:400\) | Sveriges riksdag](#)

[EG-förordning 852/2004 \(livsmedelsverket.se\)](#)

Utarbetad av: Smittskydd Värmland